

SIRP

NUMBER 6 (3047)

EESTI KULTUURILEHT

hind 11.90 krooni

11. VEEBRUAR 2005

ARVAMUS Jüri Pino SETUKOMMENTAAR. Mutt ISATAPUST. Lk 2/. Mart Kivimäe: EDUARD MEYERI tänapäevane ajaloo filosoofia. Lk 4/
KIRJANDUS Toomas Liiv: BRECHTIAAN KROSS. Lk 6/ Erkki Luuk modernistlikust JAAN OKSAST. Lk. 7/ **MUUSIKA** Normet, Vaus-Tamm ja Luhtsalu "opeNBaroque'il". Lk 8/
Garšnek RIHO SIBULA plaadist. LK 9/ **KUNST** Ksenofontov TALLINNA KUNSTISOONEL. Lk 10/ BERLIIN kui kunstimetropol. Lk 12/ **TEATER** Ivar Põllu HEAST EESTI
TEATRIST. Lk 14/ VAHUR LINNUSTE peaaegu teatrientsüklopeedia. Lk 15/ **FILM** ERKKI NOOL televisioonis. Lk 16/ BERLIINI filmifestivali programmist. Lk 17.

Napoleon, igavesti suur ja väike

Algupärase eesti ooperi lavaletulek ei ole asi, mis juhtuks iga päev. Kummatigi on just täna, 11. veebruaril selline päev: Estonias esietendub Tõnis Kaumanni ooper "Mina – Napoleon!".

Kirja järgi on "Napoleon" lasteooper, aga kas ta seda ka tegelikult on, seda veel ei tea. See selgub pärast paari etendust. Maailma kultuurilugu tunneb küllaga juhtumeid, kui kirjanik kirjutas justkui väikestele, aga lugema hakkasid hoopis suured, olgu siis tegu Puhhi või Alice'i või Peeter Paaniga. Nii et võimatu ei peaks olema seegi, et helilooja kirjutab lastele, aga kuulama hakkavad hoopis suured. Või suured ja väikesed läbisegi.

See viimane variant oleks muidugi kõige parem. (Mõistagi juhtub see siis, kui tükk küllalt heaks osutub. Aga seda ei tea kunagi ette, isegi kui oled muusikat kuulnud.) Parem selles mõttes, et siis saaks tüki sümbolika endale lausa krooni pähe.

Sest tüki sümbolika tugineb suuresti mängule Suure ja Väikesega. Napoleon on kogu oma hiilguses ja traagikas figuur, kel-

Tõnis Kaumanni ooper "Mina – Napoleon" maailmaesietendus 11. veebruaril. Idee ja dramaturgia Neeme Kuningas, muusikaline juht ja dirigent Arvo Volmer, dirigendid Erki Pehk ja Lauri Sirp, lavastaja Neeme Kuningas, lavakujundus Hardi Volmer, kostüümid Olivia Osik, Reet Nurmsalu. Väike Napoleon Kevin Johanson, Gerrit Siiner, Robert Mardisalu või Karl Ruudi. HARRI ROSPU

gi ette, isegi kui oled muusikat kuunud. Parem selles mõttes, et siis saaks tüki sümbolika endale lausa krooni pähe.

Sest tüki sümbolika tugineb suuresti mängule Suure ja Väikesega. Napoleon on kogu oma hiilguses ja traagikas figuur, kelles suurus ja väikus lausa uskumatul määral kohtuvad. Erakordselt suur suurmees, kes oli silmatorkavalt väike. Nii väike, et kui pikakasvuline kindral (hiljem marssal) Augereau talle vastu vaidlema hakkas, lõi Napoleon pea kuklasse, astus Augereau' nina alla ja lausus: "Härra kindral! Te olete must täpselt peajagu pikem, aga kui te kavatsete mulle veel jämedusi öelda, siis ma lasen selle erinevuse viivitamatult kõrvaldada!" Hiljem kommenteeris Augereau: "See vennike ajas meile päris hirmu nahka."

Väike võis Napoleon olla ka ülekantud tähenduses, kuid samas jälle lausa legendaarselt suuremeelne.

Teadupärast toob suur võim kaasa suure vastutuse. Sõnum noortele on samavõrd banaalne kui igikehtiv: mõtle enne järele, kui tahad suureks saada – kas sa ikka jõuad suur olla? Teiseks hakkab suur võim inimest laostama ja tuleb olla väga tugev, et sellest enam-vähem terve mõistusega välja tulla. Napoleon on üks vähestest, kes säilitas selge pilgu ja enesekriitika. Kuigi, ega päris puhtalt ei pääsenud temagi. Enamik – Hitler, Stalin, Mao, Pol Poth, Ceauçescu jpt – läks oma võimu kätte hoopis segi. Jällegi küsimus noorele vaatajale: kas sa oskad omaenda võimu karta?

Kui jäi mulje, et "Mina – Napoleon!" on üks ramprask, põhjatule filosoofilisusele pretendeeriv graniidimürakas, siis tõttan parandama: ei, nii see pole mitte. Ajusid ragistada võib igaüks täpselt nii palju, kui ta ise heaks arvab. Kes seda ei soovi, ärgu ragistagu. Kuulaku Kaumanni huvitavat muusikat ja elagu kaasa noorte vaprate Napoleonide esimestele tõelistele lavalahingutele. Seda tüütuvõitu trikki "Napoleonis" ei tehta, et poisi osa pannakse laulma teatri kõige lühem sopran. Ei, lavastaja Neeme Kuningas käivitas Estonias päris omaette Napoleoni akadeemia ja selle paremad lõpetanud astuvad nüüd rahva ette.

Nii et ikkagi päris huvitav, mis sellest kõigest välja tuleb.

Lauri Vahre